

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

„CZWARTKI BOTANICZNE” W ODDZIALE KRAKOWSKIM PTB W 2006 ROKU

“Botanical Thursdays” at the Polish Botanical Society, Cracow Division, in 2006

W dniu 5 stycznia, podczas pierwszego w 2006 roku posiedzenia Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego, dr Zofia Włodarczyk (Akademia Rolnicza w Krakowie) przedstawiła bogato ilustrowany referat pt. „Ornamentyka roślinna w tekstach biblijnych”. Na kolejnym posiedzeniu, w dniu 12 stycznia, dr hab. Zbigniew Janeczko (Katedra Farmakognozji Collegium Medicum UJ) wygłosił referat pt. „Afrodyzjaki roślinne i nie tylko”. 19 stycznia dr Jerzy Smykla (Instytut Botaniki PAN) opowiedział o swoich badaniach w referacie „Inexpressible Land – wyprawa wzdłuż Gór Transantarktycznych po północnej Ziemi Wiktorii”. Na czwartym i ostatnim zarazem posiedzeniu styczniowym (26 stycznia) wystąpił prof. dr hab. Jan Holeksa (Instytut Botaniki PAN) z referatem zatytułowanym „Dobre i złe strony związków ochrony przyrody z fitosocjologią. Rozważania na przykładzie lasów”.

W lutym odbyły się dwa posiedzenia. Na pierwszym, w dniu 16 lutego doc. dr hab. Krystyna Towpasz (Instytut Botaniki UJ) wraz z dr Anną Cwener (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin) przedstawiła słuchaczom referat nt. „Kurahany i grodziska na Płaskowyżu Proszowickim”. W dniu 23 lutego dr Maria Niklińska (Instytut Nauk o Środowisku UJ) wygłosiła referat zatytułowany „Ekologiczne metody oceny skutków zanieczyszczenia gleby”.

W marcu odbyło się pięć posiedzeń. 2 marca dr Bartosz Płachno (Instytut Botaniki UJ) przedstawił referat nt. „Enzymy trawienne u roślin mięsożernych”. Tydzień później, 9 marca, dr Paweł Grzmil (Instytut Zoologii UJ) zapoznał

słuchaczy z tematem „Chipy genetyczne”. 16 marca dr hab. inż. Agnieszka Płazek (Instytut Fizjologii Roślin PAN) wygłosiła wykład pt. „Adaptacje roślin do środowiska i stresu”. W kolejny czwartek, 23 marca, dr inż. Renata Bączek-Kwinta (Instytut Fizjologii Roślin PAN) mówiła nt. „Czy wzmacnianie stresu oksydacyjnego i systemu przeciwutleniaczy może zwiększyć odporność roślin na stres środowiska”. Na kolejnym, ostatnim w marcu posiedzeniu (30 marca) dr Renata Stachowicz-Rybka (Instytut Botaniki PAN) wygłosiła referat pt. „Flora i zmiany paleośrodowiska w oparciu o makroskopowe szczątki roślin z jeziornych osadów Interglacjału Augustowskiego”.

W kwietniu odbyły się dwa posiedzenia. Podczas pierwszego z nich, w dniu 6 kwietnia, doc. dr hab. Andrzej Chlebicki (Instytut Botaniki PAN) opowiadał o wyprawie do Patagonii w referacie zatytułowanym „Araukarie i wulkany...”. Na kolejnym posiedzeniu, 27 kwietnia mgr Adam Flakus (Instytut Botaniki PAN) przedstawił referat na temat „Porosty obszarów zmylonityzowanych w piętrze subniwalnym Tatr”.

W maju odbyły się trzy posiedzenia. W dniu 11 maja dr Marcin Piątek (Instytut Botaniki PAN) wygłosił referat pt. „Grzyby główniowe – ich powiązania z roślinami w świetle nowego systemu klasyfikacyjnego”. Na kolejnym posiedzeniu (18 maja) dr hab. Dorota Nalepka (Instytut Botaniki PAN) wraz z prof. dr hab. Adamem Walanusem (Uniwersytet Rzeszowski) przedstawili referat zatytułowany „Przepływ informacji w palinologii”. W dniu 25 maja miała miejsce wizyta w Ogrodzie Botanicznym UJ, którą poprowadził prof. dr hab. Bogdan Zemanek (Instytut Botaniki UJ).

Ostatnim przed wakacjami było posiedzenie nadzwyczajne w dniu 19 czerwca, podczas którego Prof. David L. Hawksworth (Universidad Complutense de Madrid) wygłosił referat pt. „Pandora’s Mycological Box: molecular sequences vs. morphology in understanding fungal relationships and biodiversity”.

Po przerwie wakacyjnej Oddział Krakowski PTB wznowił swoją działalność. W październiku

odbyły się cztery posiedzenia. Podczas pierwszego, w dniu 12 października wystąpił prof., RNDr. František Hindák, DrSc. (Bratysława) z referatem pt. „Sinice (*Cyanophyta*) Europy Środkowej”. 19 października dr hab. Jacek Międzybrodzki (Zakład Mikrobiologii UJ) wygłosił referat pt. „Gronkowiec złocisty (*Staphylococcus aureus*) – zabójca czy partner?”. We wtorek 24 października odbyło się posiedzenie nadzwyczajne, na którym referat „Lichens, agents of monumental destruction” wygłosił prof. Mark Seaward (University of Bradford, UK).

Tradycyjnie w czwartek poprzedzający uroczystość Wszystkich Świętych, złożono kwiaty i zapalono znicze na grobach botaników na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

W listopadzie odbyły się trzy posiedzenia. W czwartek 9 listopada prof. dr hab. Anna Medwecka-Kornaś (Instytut Botaniki UJ) wygłosiła referat pt. „Krajobraz i roślinność Ojcowskiego Parku Narodowego w dawnej i obecnej fotografii”. Dwa tygodnie później, 23 listopada, doc. dr hab. Andrzej Chlebicki (Instytut Botaniki PAN) przedstawił swoje wyniki badań w referacie zatytułowanym „Relacje między grzybami a roślinami na granicy roślinności w Tien-Szanie”. W dniu 30 listopada prof. dr hab. Jan Holeksa wraz z dr Magdaleną Żywiec i dr inż. Tomaszem Zielonką (wszyscy z Instytutu Botaniki PAN) przedstawił referat zatytułowany „Jak długo szczątki drzew są widoczne w lesie?”.

W grudniu odbyły się dwa posiedzenia. 7 grudnia miały miejsce dwa wystąpienia; podczas pierwszego z nich prof. dr hab. Zbigniew Mirek i mgr Piotr Kiełtyk (Instytut Botaniki PAN) wygłosili referat pt. „Mechanizmy wkraczania *Bunias orientalis* do półnaturalnych zbiorowisk trawiastych”. Drugi referat – „Nowe znaleziska we florze roślin naczyniowych Polski” przedstawił prof. dr hab. Zbigniew Mirek (Instytut Botaniki PAN) i prof. dr hab. Halina Piękoś-Mirkowa (Instytut Ochrony Przyrody PAN). W dniu 14 grudnia, podczas ostatniego w 2006 roku posiedzenia, wyniki swoich badań przedstawiła dr Lucyna Śliwa (Instytut Botaniki PAN) w referacie zatytułowanym „Badania lichenologiczne na obszarze pustyni Sonora (USA)”.

W roku 2006 odbyło się 25 posiedzeń, podczas których wystąpiło 28 prelegentów z 25 referatami. Na posiedzeniach czwartkowych prezentowano nowości wydawnicze, a w poczet nowych członków zwyczajnych i nadzwyczajnych przyjętych zostało 5 osób.

Beata CYKOWSKA

**WARSZTATY „ROŚLINNOŚĆ
I JEJ ZNACZENIE
W TERENACH POGÓRNICZYCH
(CYNKOWO-OŁOWIOWYCH)”
(KRAKÓW, 27–28 LUTY 2007)**

**Workshop “Vegetation and its importance
in post mining (zinc-lead) areas”
(Cracow, 27–28 February 2007)**

Roślinność terenów po górnictwie cynkowo-ołowiowym jest niewątpliwie interesująca dla każdego botanika. Jej badania prowadzone są w Polsce od dawna, przy czym w ostatnich latach nastąpiła wyraźna ich intensyfikacja. W rejonie olkuskim, najstarszym i najbogatszym w złoża rud metali, pracują przyrodnicy różnych specjalności, wywodzący się z różnych ośrodków naukowych w kraju. Spotkali się oni pod koniec lutego 2007 roku w Instytucie Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Warsztaty pod hasłem „Roślinność i jej znaczenie w terenach pogórnicznych (cynkowo-ołowiowych)” zorganizowali pracownicy Zakładu Ekologii IB PAN. Celem „Warsztatów” było przedstawienie wyników badań przez poszczególne grupy badawcze działające w regionie olkuskim oraz przeprowadzenie dyskusji związanej z zagadnieniami rekultywacji zniszczonych przez eksploatację rudy terenów oraz zwrócenie uwagi na potrzebę ochrony tych specyficznych, bogatych w metale ciężkie siedlisk i ich biocenoz.

W warsztatach uczestniczyło ponad 40 biologów z ośrodków warszawskiego, katowickiego, lubelskiego, krakowskiego i z Uniwersytetu w Lille we Francji. W trakcie spotkania

wyłożono 23 referaty i zaprezentowano 2 postery. Wachlarz tematyczny był bardzo szeroki, obejmował on zagadnienia ekologiczne, genetyczne, embriologiczne, taksonomiczne i wreszcie problemy właściwej rekultywacji terenów cynkowo-ołowiowych przy użyciu metod ekologicznych.

Dwudniowe obrady otworzyła profesor Krystyna Grodzińska. Po powitaniu uczestników zarysowała krótką historię badań „grupy hałdowej” oraz cel „Warsztatów”. Referaty przedpołudniowe pierwszego dnia należały do zespołu warszawskiego z Instytutu Biologii Eksperymentalnej Roślin Uniwersytetu Warszawskiego kierowanego przez profesor M. Wierzbicką. W pierwszym referacie zaprezentowano florę cynkową terenów pogórnich w Europie Zachodniej (A. Abratowska), dalsze dotyczyły tolerancji na metale ciężkie roślin porastających hałdy. Przedstawiono mechanizmy tolerancji na przykładzie kilku polskich roślin „metaloлюбnych” (M. Wierzbicka), omówiono różnice w poziomie metali i ich lokalizacji w roślinach, różnice w cechach morfologicznych pomiędzy populacjami z terenów metalonośnych (gdzie gleba bogata jest w metale ciężkie) i nie-metalonośnych na przykładzie *Armeria maritima* (J. Żyłkowska, J. Jeż), *Biscutella laevigata* (M. Piłichowska), *Cardaminopsis arenosa* i *Arabidopsis halleri* (E. Przedpeńska). O metodach badań (testach krótko- i długoterminowych) poziomu tolerancji różnych gatunków roślin na cynk, kadm i ołów mówił K. Brzost.

Sesja popołudniowa była poświęcona *Arabidopsis halleri* – roślinie akumulującej wyjątkowo duże ilości cynku. O taksonomii, kłopotach z wyznaczeniem oryginalnego linneuszowskiego typu nomenklatorycznego, o zmienności międzygatunkowej w środkowo-europejskiej części zasięgu *Arabidopsis halleri* mówił P. Wąsowicz (Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski), a o genetycznych studiach populacji tego gatunku występujących w obszarach metalonośnych i nie-metalonośnych P. Saumitou-Laprade (Laboratorium Genetyki i Ewolucji Populacji Roślin, Uniwersytet w Lille). A. Kostecka (Instytut Botaniki PAN) przedstawiła badania nad

zróżnicowaniem tolerancji *Arabidopsis halleri* na cynk i kadm w polskich populacjach z terenów pogórnich i „naturalnych”.

Po wysłuchaniu kilkunastu referatów i ożywionej dyskusji spotkaliśmy się wieczorem przy suto zastawionym „szwedzkim stole” w sali im. Profesora B. Pawłowskiego Instytutu Botaniki PAN. W ciepłej atmosferze wspomaganej afrykańskim winem toczyliśmy rozmowy o metalach i roślinach, wspominaliśmy „hałdowe” przygody.

Drugi dzień konferencji rozpoczęły referaty zespołu Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin Instytutu Botaniki UJ. Zaprezentowano wyniki badań embriologicznych nad niebieskimi (*Viola lutea* spp. *westfalica*) i żółtymi (*Viola lutea* ssp. *calaminaria*) fiołkami cynkowymi (M. Pilarska), fiołkiem trójbarwnym (*Viola tricolor*) (A. Siuta) oraz komonicą (*Lotus corniculatus*) (K. Łuczynska). Wykazano zakłócenia w procesach reprodukcji, zarówno fiołków jak i komonicy, występujących w terenach metalonośnych. Kolejne referaty dotyczyły szaty roślinnej terenów rudonośnych okolic Dąbrowy Górniczej z wartościowymi, rzadko występującymi w Polsce chronionymi gatunkami (T. Nowak, Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski), flory glonów glebowych różnowiekowych hałd cynkowo-ołowiowych w okolicy Bolesławia i Bukowna (M. Trzcina, Centrum Badań Ekologicznych PAN), grzybów ektomikoryzowych występujących na hałdach w Chrzanowie utworzonych z materiału pozostałego po procesie wzbogacania rud cynku i ołowiu oraz na terenie pogórnym w Bolesławiu (P. Młeczko, Instytut Botaniki UJ). G. Szarek-Łukaszewska (Instytut Botaniki IB PAN) przedstawiła wyniki badań nad kolonizacją terenu po wyrobisku pogórnym. Zwróciła uwagę na wkraczanie nieobecnych w sąsiedztwie gatunków roślin oraz na niewielki udział w pierwszych latach kolonizacji gatunków lokalnych ze zbiorowisk sąsiadujących z wyrobiskiem. Prelegentka mówiła również o potrzebie stosowania metod ekologicznych w rekultywacji terenów zdegradowanych. M. Niklińska (Instytut Nauk o Środowisku, UJ) omówiła możliwości wykorzystania mikroorganizmów glebowych do

oceny funkcjonowania rekultywowanych gruntów. Aktywność mikroorganizmów glebowych mierzona jako tempo respiracji jest zależna od wieku hałdy (czasu trwania rekultywacji). Tempo nityfikacji określa natomiast liczba gatunków roślin na hałdach. K. Turnau (Instytut Nauk o Środowisku, UJ) mówiła o terenowych i szklarniowych doświadczeniach dotyczących statusu mikoryzowego roślin (głównie traw) wprowadzanych na hałdy w ramach ich rekultywacji, roślin wkraczających na hałdy na drodze naturalnej sukcesji oraz roślin pochodzących z muraw kserotermicznych, nasadzonych na hałdach w ramach eksperymentu. Dyskutowała wpływ metod rekultywacyjnych na różnorodność organizmów zasiedlających tereny o wysokich stężeniach metali ciężkich, o roli grzybów mikoryzowych w pobieraniu metali ciężkich przez rośliny. A. Rostański (Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski) podkreślił wartość przyrodniczą hałd cynkowo-olowiowych, ich rolę krajobrazową i kulturową oraz potrzebę ochrony tego typu obiektów na przykładach pochodzących z Belgii, Francji, Niemiec i Polski (region olkuski i chrzanowski). Zwrócił też uwagę na dbałość o zachowanie specyficznej flory i roślinności obszarów galmanowych w Europie zachodniej poprzez m.in. włączenie ich do sieci NATURA 2000 oraz o częstym braku zrozumienia i zainteresowania tego typu roślinnością w naszym kraju. Trzy referaty zespołów z Wydziału Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii UJ dotyczyły wpływu kadmu na aktywność oksydoreduktazy ferredoksyna : NADP + (FNR) (J. Grzyb, A. Waloszek, M. Bojko, K. Strzałka), różnic w fizjologii fazy świetlnej fotosyntezy między osobnikami *Cardaminopsis arenosa* pochodzącymi z populacji hałdowych i z terenów nieskażonych metalami ciężkimi (A. Waloszek, M. Trzos) oraz frakcjonowania kompleksów chlorofilowo-białkowych aparatu fotosyntetycznego roślin wyższych (P. Malec, K. Kłodawska).

Drugi i ostatni dzień konferencji z 13 prezentacjami i nie mniej niż w pierwszym dniu ożywioną dyskusją podsumowała K. Grodzińska. Podziękowała wszystkim referentom

i uczestnikom spotkania za ich aktywny udział, podkreśliła raz jeszcze specyfikę obszarów rudonośnych i potrzebę szeroko zakrojonych badań przyrodniczych.

Organizatorzy „Warsztatów” zadbali o publikację streszczeń referatów zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Materiały zawierające obok streszczeń szczegółowy program oraz informacje porządkowe otrzymali wszyscy uczestnicy przed rozpoczęciem obrad. Streszczenia referatów są dostępne w formie elektronicznej na stronie Zakładu Ekologii IB PAN: <http://www.ib-pan.krakow.pl/show?page=43&article=123>

Warsztaty mogły być zorganizowane dzięki finansowemu wsparciu uzyskanemu od Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Projekt zamawiany PBZ-KBN-087/PO4/2003), Fundacji Botaniki Polskiej im. W. Szafera w Krakowie i Instytutu Botaniki im. W. Szafera w Krakowie.

Grażyna SZAREK-ŁUKASZEWSKA,
Krystyna GRODZIŃSKA

SYMPOZJUM PAN-AMERYKAŃSKIEGO TOWARZYSTWA AEROBIOLOGICZNEGO: AEROBIOLOGIA 2007 W PENSYLVANII, USA, 8-13 CZERWCA 2007

**Symposium of the Pan-American Association of
Aerobiology: Aerobiologia 2007
Pennsylvania, USA, 8-13 June 2007**

Coroczne sympozjum Pan-Amerykańskiego Towarzystwa Aerobiologicznego (PAAA) zostało zorganizowane w tym roku w stanowym Uniwersytecie (Penn State University) w Pensylwanii, w dniach od 8 do 11 czerwca. Kolejne dwa dni (12-13 czerwca) były wypełnione zajęciami wchodzącymi w zakres warsztatów na temat zarodników grzybów. Sponsorami spotkania były: stanowy Uniwersytet w Pensylwanii oraz włoska firma Lanzoni, produkująca aparaty do monitoringu aerobiologicznego. W sympozjum uczestniczyło około 40 osób z 12 krajów.

Obrady sympozjum przebiegały w 6 sesjach: 1. Aerobiologia ogólna, 2. Aerobiologia w po-

mieszczeniach zamkniętych, 3. Aerobiologia i rolnictwo, 4. Aerobiologia i zdrowie, 5. Aerobiologia i pyłek *Ambrosia*, 6. Techniki stosowane w aerobiologii. Sesje były poprzedzane wykładami z dziedzin pokrewnych aerobiologii wygłoszonymi przez zaproszonych gości.

W sesji 1 – „Aerobiologia ogólna” poruszono temat wpływu oczekiwanych zmian klimatu na sezon pyłkowy Cupressaceae w części centralnej Włoch (T. Torrigiani, Włochy). Koncentracje pyłku *Cupressus sempervirens* w okresie zimy są wysokie i co za tym idzie – nasilają się objawy chorobowe u osób uczulonych na ten pyłek. Celem badań było prześledzenie wpływu przewidywanego globalnego ocieplenia na początek i koniec sezonu pyłkowego Cupressaceae w obrębie Florencji. Skonstruowano modele fenologiczne dla określenia głównego sezonu pyłkowego roślin w tej rodzinie. Wyniki wskazują na progresywne przyspieszenie sezonów pyłkowych w okresie 2007–2099. Inna prezentacja w tej sesji dotyczyła różnorodności zarodników grzybów w powietrzu na tle elementów pogodowych w Brufu (Włochy), (D. Magyar, Węgry). Większość stanowiły zarodniki grzybów anamorficznych (57%) i Ascomycetes (25.7%). Wyniki badań wykazały pozytywny wpływ temperatury oraz negatywny wpływ opadów i prędkości wiatru na różnorodność zarodników w powietrzu. Kolejna prezentacja również dotyczyła koncentracji zarodników grzybów i ich związku z astmą. Badania przeprowadzono na Hawajach w siedmiu punktach na wyspie. Koncentracje były najniższe pośrodku dnia, kiedy pasaty lub bryzy morskie wiały od morza, a najwyższe nocą, kiedy wiatr wiał od lądu. W powietrzu dominowały bazydiospory i askospory. W badaniach zarodników grzybów w próbach wodnych zastosowano dwie nowe metody izolowania cząstek: filtrację i ewaporację (J. Hobeila, Kanada). Obydwie metody dobrze posłużyły identyfikacji i określeniu ilościowemu zarodników. Jednak analiza mikroskopowa jest szybsza przy zastosowaniu metody ewaporacji niż filtracji, przy czym metoda ewaporacji nie pozwala ustalić bazy danych tak precyzyjnie, jak metoda filtracji.

W sesji 2 – „Aerobiologia w pomieszczeniach zamkniętych” omówiono wyniki badań porównawczych między żywotnymi i nie wykazującymi tej cechy zarodnikami grzybów w Bibliotece Głównej Uniwersytetu w Poznaniu (A. Stach, Polska). Zastosowano dwie różne metody badawcze, metodę wolumetryczną (aparat Burkarda) i metodę hodowli kolonii zarodników na pożywce (aparat Andersona). Najwyższe koncentracje wykazały zarodniki *Aspergillus* i *Penicillium* w obydwu aparatach. Zarodniki *Cladosporium* występowały jako drugie w kolejności pod względem wysokości koncentracji. W dalszej części sesji podano wyniki analizy prób powietrza pobranego po kilku huraganach w 104 budynkach, w czterech stanach Ameryki Północnej (R. Sahay, USA). Najwyższe koncentracje wykazały zarodniki *Aspergillus*/*Penicillium*.

Sesja 3 – „Aerobiologia i rolnictwo” dotyczyła m.in. prognozowania transportu powietrznego zarodników rdzy soi do doliny rzeki Ohio (S. Isard, USA). W roku 2006 po raz pierwszy zarodniki rdzy pojawiły się w centralnej części Stanów Zjednoczonych. Zostały przemieszczone ponad 1000 km z rejonu Luizjany wraz z masami powietrza. Obfite deszcze w dolinie rzeki Ohio wymyły zarodniki z powietrza, powodując infekcje, które wystąpiły w 36 hrabstwach dwa tygodnie później.

W sesji 4 – „Aerobiologia i zdrowie” przedstawiono wpływ warunków środowiska na jakość życia człowieka (C. Galan, Hiszpania). Dla określenia aktywności alergenów zastosowano 6-poziomowy aparat Andersona. Każdy poziom zatrzymywał cząstki o różnej średnicy, począwszy od największych (I poziom). Cząstki osadzone na szklanych filtrach poddawano analizie immunologicznej (ELISA). Zarówno przed, jak i po sezonie pyłkowym występowały wysokie koncentracje alergenów w powietrzu. Najmniejszy udział procentowy alergenów był obserwowany na I poziomie aparatu, gdzie osadzały się cząstki o średnicy >1,2 µm (ziarna pyłku). Wyższy udział wykazywały na kolejnych poziomach cząstki o średnicy < 1,0 µm, które łatwo wnikają do układu oddechowego, powodując objawy

chorobowe. W kolejnym referacie zaprezentowano badania spirometryczne przeprowadzone wśród populacji miejskiej, które potwierdziły istnienie związku między chorobami układu oddechowego i zanieczyszczeniem powietrza (pyłek, zarodniki grzybów) (O. Bhagya Lakshmi, Indie). O chorobach układu oddechowego występujących u 33% populacji w Puerto Rico mówił F. Rivera-Mariani. Wydaje się, że oprócz genetycznych uwarunkowań przyczyną chorób były również czynniki środowiskowe.

Jeden z referatów sesji 5 – „Aerobiologia i pyłek *Ambrosia*” dotyczył występowania pyłku *Ambrosia* w prowincji Quebec (P. Comtois, Kanada). Z badań wynika, że występowanie roślin *Ambrosia* może być raczej wynikiem zmian w użytkowaniu gruntu i ingerencji człowieka niż zmian klimatu. Dlatego prognozowanie wzrastającej liczby przypadków alergii na pyłek *Ambrosia* z powodu wzrostu jego koncentracji w powietrzu wydaje się przedwczesne. Kolejne omówienie dynamiki zawartości pyłku *Ambrosia* w powietrzu dotyczyło Krakowa w latach 1995–2006 (D. Stępańska, Polska). W czasie sezonu pyłkowego *Ambrosia* w Krakowie przeważały wiatry z kierunku południowo-wschodniego, co sugerowałoby daleki transport z Czech, Słowacji, Węgier i Ukrainy. Z drugiej strony wiatry wiejące z zachodu skutkują również wysoką liczbą dni z pyłkiem, który może być przywiany z lokalnych źródeł w zachodniej części Polski. Badania pyłku *Ambrosia* w Chorwacji dowiodły, że koncentracje pyłku zmieniały się z roku na rok i były istotnie statystycznie skorelowane z minimalną, maksymalną i średnią temperaturą (E. Stefanic, Chorwacja).

Sesja 6 – „Techniki stosowane w aerobiologii” dotyczyła m.in. cech nowej wersji aparatu Hirsta „Spore Watch”. Jest to urządzenie elektroniczne, które automatycznie zaczyna i kończy pracę (I. Stefanic, Chorwacja). Testowanie nowej wersji aparatu wykazało, że obydwa aparaty (Hirsta i „Spore Watch”) odzwierciedliły lokalną roślinność. Dominującymi taksonami były: *Ambrosia*, *Urtica*, *Poaceae* i *Quercus*, bez istotnych różnic w koncentracji pyłku.

Warsztaty z zakresu identyfikacji grzybów

i ich zarodników odbywały się częściowo w terenie w okolicznych lasach, gdzie zbierano okazy grzybów, a częściowo w laboratorium, gdzie rozpoznawano ich zarodniki mikroskopowo. Uczestnicy warsztatów mieli do dyspozycji wysokiej klasy lupy binokularne i mikroskopy, które ułatwiały pobór próbek i identyfikację zarodników. Opiekę merytoryczną nad warsztatami sprawowali specjaliści z PAAA, m.in. Christine Rogers, Mike Muilenberg, Larry Syzdek, David Geiser and Bryce Kendrick.

Danuta STĘPAŃSKA, Alicja STACH

**TERENOWE WARSZTATY SEKCJI
BRIOLOGICZNEJ PTB „MSZAKI
MŁODOGLACJALNYCH POJEZIERZY–
WELSKI PARK KRAJOBRAZOWY 2007”
(JELEŃ, 27–30 KWIETNIA 2007)**

**Field workshop of the Bryological Section of the
Polish Botanical Society “Bryophytes of young-
glacial lakelands – Welski Landscape Park 2007”
(Jeleń, Poland, 27–30 April 2007)**

Welski Park Krajobrazowy, miejsce tegorocznego spotkania briologów, obejmuje część doliny rzeki Wel (dopływu Drwęcy), a wyróżnia się wysokim stopniem naturalności ekosystemów wodnych i torfowiskowych, niezwykle urozmaicheniem rzeźby terenu oraz dużą różnorodnością siedlisk przyrodniczych. To zdecydowało o wyjątkowej atrakcyjności programu tych warsztatów.

Organizatorem i przewodnikiem po przyrodniczych zakątkach Welskiego PK był Mirosław Szczepański, pracownik Parku, a jednocześnie jeden z członków naszej Sekcji. W spotkaniu uczestniczyły 24 osoby, w tym troje gości zagranicznych (z Czech i Holandii – Fot. 1). Godne podkreślenia jest zainteresowanie dyrektora Parku, inż. Krzysztofa Głowczyńskiego, naszymi zajęciami i pomoc w ich zorganizowaniu.

Celem warsztatów były obserwacje gatunków mchów i wątrobowców występujących w takich specyficznych biotopach jak: kalcyfilne mechowiska, torfowiska dystroficzne,

głazy śródpolne, porzucone wyrobiska żwirowni, wypasane strome zbocza jezior, porośnięte ciepłolubnymi murawami, zalesione skarpy rzeki Wel, czy też stare kamienne mosty. Kwiecień to najlepsza pora na poszukiwanie efemerycznych mchów z rodziny *Pottiaceae*, które w tym czasie zazwyczaj wytwarzają sporogony. Przeżyliśmy niejedną chwilę uniesienia, znajdując takie briologiczne rarytasy z tej rodziny jak: *Acaulon muticum*, *Pottia lanceolata*, *Protobryum bryoides*, *Pterygoneurum ovatum* czy *Weissia longifolia*.

Na mechowisku Kopaniarze czekały na nas „Wielka Trójka”, czyli *Paludella squarrosa*, *Helodium blandowii* i *Tomentohypnum nitens* oraz *Hamatocaulis vernicosus* ujęty w liście Natura 2000. Podczas wędrówki po Welskim PK odnaleźliśmy też kilka nowych stanowisk neofitycznych w Europie mchów *Campylopus introflexus* i *Orthodontium lineare*, stwierdzonych po raz pierwszy na tym terenie przez M. Szczepańskiego w 2004 roku.

Mieliśmy też okazję do treningu w dyscyplinie o tymczasowej nazwie „briologizowanie”.

Fot. 1. Uczestnicy warsztatów briologicznych „Mszaki młodoglacjalnych pojezierzy – Welski Park Krajobrazowy 2007” na mechowisku Kopaniarze (fot. V. Plašek).

Phot. 1. The participants of bryological workshop “Bryophytes of young-glacial lakelands – Welski Landscape Park 2007” (phot. V. Plašek):

1 – V. Plašek, 2 – W. Pisarek, 3 – M. Zmrhalová, 4 – B. Cykowska, 5 – S. Wiercholska, 6 – A. Stebel, 7 – L. Armata, 8 – A. Rusińska, 9 – M. Wojterska, 10 – R. Zubel, 11 – M. Staniaszek-Kik, 12 – M. Wilhelm, 13 – P. Górski, 14 – G. Wolski, 15 – M. Szczepański, 16 – S. Rosadziński, 17 – D. Szukalska, 18 – J. Koppmann, 19 – J. Zalewska-Gałosz, 20 – K. Gos, 21 – E. Fudali.

wanie z kajaka”. Bowiem warsztaty miały, oprócz aspektu dydaktycznego, również cel naukowy. Była nim inwentaryzacja brioflory doliny rzeki Wel na odcinku Lidzbark-Kurojady. W tym miejscu rzeka płynie w głęboko wciętej rynnowej dolinie o stromych zboczach wznoszących się na wysokość 30–40 m, dlatego najłatwiej było nam przemieszczać się z jej nurtem. Kajakiem na mchy? Tego jeszcze nie było!

Najbardziej wytrwali i odporni na chłód uczestnicy warsztatów wzięli udział w powarsztatowej wycieczce do Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej. Tam Włodek Pisarek oprowadził nas po jednym z najlepiej w Polsce zachowanych obszarów źródłiskowych (rezerwat „Źródła rzeki Łyny”) oraz po rezerwatach torfowiskowych Galwica i Sołtysek.

Główna idea warsztatów to oczywiście praca w terenie, ale nie został też pominięty aspekt pogłębiania wiedzy teoretycznej. We wczesnych godzinach wieczornych odbywały się seminaria, podczas których Mirek Szczepański przedstawił stan dotychczasowej wiedzy na temat mchów północnej części Pojezierza Dobrzyńsko-Chełmińskiego, Jacob Koppman omówił różnorodność gatunkową mszaków holenderskiej prowincji Frysland, a Beata Cykowska zaprosiła nas na fotograficzną podróż po Boliwii w poszukiwaniu mchów. Żywą dyskusję wywołał Robert Zubel swoim referatem p.t. „Statystyczno-przestrzenna analiza danych florystyczno-ekologicznych jako próba opisu lokalnej bioróżnorodności”. Dokonałiśmy także wyboru przewodniczącego i zarządu Sekcji na nową kadencję.

Natomiast w późniejszych godzinach wieczornych, przy ognisku, dyskusje briologiczne płynnie zmieniały się w maratony taneczne, popisy wokalne i oratorskie; podjęta nawet została próba (udana!) stworzenia hymnu briologów... Żał było kończyć te warsztaty. Jediną osłodą jest świadomość, że w kwietniu 2008 roku znowu się spotkamy. Przyszłe terenowe warsztaty Sekcji Briologicznej PTB chcielibyśmy zorganizować w Biebrzańskim Parku Narodowym, którego brioflora, jak dotąd, nie została zbadana. A „co

robi briolog kiedy pada śnieg? Co robi briolog? Odgrzebuje mech!” (sł. R. Zubel).

Ewa FUDALI

**SESJA NAUKOWA SEKCJI
PALEOBOTANICZNEJ POLSKIEGO
TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO,
MUZEUM ZIEMI PAN, WARSZAWA,
20 KWIETNIA 2007**

**Scientific Session of the Palaeobotanical Section
of the Polish Botanical Society, Museum of the
Earth, Polish Academy of Sciences, Warsaw,
April 20th, 2007**

Sesja naukowa Sekcji Paleobotanicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego odbyła się w dniu 20 kwietnia 2007 r. w gościnnych progach Muzeum Ziemi Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Została zorganizowana przez dr Aleksandrę Kohlman-Adamską, która po śmierci prof. Anny Sadowskiej w 2005 roku pełniła funkcję przewodniczącej Sekcji.

Otwarcia sesji dokonał dyrektor Muzeum Ziemi PAN, doc. dr Krzysztof Jakubowski, następnie dr A. Kohlman-Adamska (Fot. 1) przedstawiła jej program. Punktem pierwszym, nie ujętym jednak w oficjalnym programie, były życzenia i gratulacje z okazji jubileuszu 80-lecia

Fot. 1. Dr A. Kohlman-Adamska przedstawia program Sesji (fot. B. Rudnicka).

Phot. 1. Dr A. Kohlman-Adamska presents program of the Session (phot. B. Rudnicka).

urodzin pani Ireny Grabowskiej, emerytowanego pracownika Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, wybitnego paleobotanika-palinologa, aktualnie nestorki polskich palinologów (Ziemińska-Tworzydło & Słodkowska 2007). Razem z bukietem kwiatów wręczono Czcigodnej Jubilatce adres z wierszykiem następującej treści:

Na paluszkach w tajemnicy
by nie spłoszyć Jubilatki
zbierają się pracownicy
by Jej wręczyć skromne kwiatki

koleżanki i koledzy
z serca niosą Jej życzenia
chcą też złożyć hołd Jej wiedzy
zbudzić przeszłość we wspomnieniach

może życie Jej zbyt skromne
było w laury i zaszczyty
za to prace wiekopomne
na naukowe weszły szczyty

takie chwile jak ta właśnie
mają w sobie pewność miłą
co się czyni, to nie zgaśnie
choćby pyłkiem tylko było

Maria BARBACKA

Kolejnym punktem programu był referat wprowadzający dr A. Halamskiego o najnowszych poglądach na ewolucję roślin uwzględniających kladystyczną i molekularną metodę badań, po czym wygłoszono komunikaty z następujących tematów: *Zróźnicowanie taksonomiczne organów pyłkowych paproci nasiennych (Pteridospermophyta) w oparciu o nowe materiały z górnego karbonu Śląska* (G. Pacyna), *Procesy fosylizacji drewna* (S. Florjan), *Badania palinologiczne osadów ze środkowej jury okolic Krakowa oraz Częstochowy* (J. Ziaja) i *Rekonstrukcja miocennskich zbiorowisk roślinnych i warunków siedliskowych w rejonie Konina na podstawie flory karpologicznej z kopalni węgla brunatnego „Lubstów”*. Po przerwie na dyskusję prezentowano kolejne komunikaty: *Atlas*

of Pollen and Spores of the Polish Neogene, vol. 3 – Angiosperms – trudności nomenklatoryczne (L. Stuchlik, M. Ziemińska-Tworzydło, A. Kohlman-Adamska, B. Słodkowska, I. Grabowska, H. Ważyńska), *Szczątki roślin z osadów środkowego miocenu z wierzeń w perspektywicznym złożu węgla brunatnego „Ruja” koło Legnicy* (G. Worobiec, E. Worobiec, J. Kasiński), *Owoce z trwałym kielichem wymarłej rośliny z rodziny Rutaceae z górnomiocennskiej flory Sośnicy* (E. Zastawniak, S. R. Manchester), *Mezozoiczna paproć drzewiasta z pld.-zach. Polski* (D. Zdebska), *Owoce i nasiona z eemskiego jeziora w Hieronimowie na północnym Podlasiu* (M. Kupryjanowicz, K. Kozub, A. Szczurzeńska A. Staniszeńska).

Po krótkiej przerwie ogłoszono zebranie wyborcze członków Sekcji Paleobotanicznej PTB. Dr A. Kohlman-Adamska złożyła sprawozdanie z działalności Sekcji za lata 2003–2007, po czym zebrani udzielili absolutorium ustępującemu Zarządowi. Odbyły się wybory, w wyniku których przewodniczącą Sekcji została doc. dr hab. Dorota Nalepka (Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie), z-cą przewodniczącej dr Barbara Słodkowska (Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa), sekretarzem – dr Jadwiga Ziaja (Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków).

Kolejny blok komunikatów obejmował następujące wystąpienia: *Badania palinograficzne osadów jeziornych i bagiennych późnego wistulianu i holocenu Opolszczyzny – doniesienie wstępne* (J. Maj), *Analiza palinologiczna osadów młodszego czwartorzędu na Kujawach, numeryczne przetwarzanie danych – program POLPAL* (D. Nalepka), *Historia roślinności pogranicza ziemi brodnickiej i lubawskiej zanotowana w osadach jeziora Zwiniarz* (B. Noryśkiewicz), *Analiza pyłkowa stropowych półpłynnych osadów jezior oraz górnych warstw torfowych (Polesie Lubelskie)* (K. Bałaga), *Badania archeobiologiczne na Ostrowie Tumskim w Poznaniu* (J. Koszałka, I. Okuniewska-Nowaczyk), *Zmiany szaty roślinnej okolic jeziora Melno pod wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych* (A. M. Noryśkiewicz)

Ryc. 1. Logo Sekcji Paleobotanicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego autorstwa A. Sojki.

Fig. 1. Logo of Palaeobotanical Section of the Polish Botanical Society drawn by A. Sojka.

i *Zakres badań nad współczesnym opadem pyłkowym na Roztoczu oraz palinostratygrafia osadów plejstoceńskich i holocenijskich na północnym przedpołu Wyżyny Lubelskiej* (I. A. Pidek). Na tym zakończono sesję referatową. Abstrakty wszystkich wystąpień wraz z listą uczestników i programem zostały powielone i wręczone uczestnikom. Na okładce zostało zilustrowane po raz pierwszy, specjalnie opracowane przez mgr A. Sojkę (IB PAN) logo Sekcji (Ryc. 1), z odciskiem kopalnego owocu brzozy.

Na zakończenie zaproszono uczestników Sesji do zwiedzania dwóch niezwykle interesujących wystaw w Muzeum Ziemi PAN. Pierwszą z nich pt. „Meteoryty – kamienie z nieba”, na której ciekawie wyeksponowano w zaciemnionym wnętrzu cenne okazy meteorytów z różnych regionów świata, będące własnością Muzeum Ziemi PAN, objaśniał dyrektor Muzeum, doc. K. Jakubowski. Na drugiej wystawie pt. „Bursztyn – od płynnej żywicy do sztuki zdobniczej” mogliśmy się zapoznać z historią bursztynu, jego różnymi rodzajami, miejscami występowania oraz różnymi sposobami jego wykorzystania. Oprowadzała nas po wystawie autorka scenariusza, prof.

B. Kosmowska-Ceramowicz, będąca jednym z najwybitniejszych znawców bursztynów w Europie. Na zakończenie oglądaliśmy modelowe ekspozycje paleobotaniczne, wykonane przez pracowników Działu Paleobotaniki Muzeum. Okazy ze szczątkami roślin interesujących zakomponowano i wyeksponowano, opatrując informatywnymi komentarzami. Dwie gabloty, pod wspólnym tytułem „Zanim powstał węgiel” prezentują węglotwórcze rośliny karbonu i trzeciorzędu, dopełnieniem ekspozycji są plansze, poświęcone występującym we florach kopalnych Polski szczątkom drzew reliktowych, drzew rodzimych oraz miłorząbowi (*Ginkgo*) – relikтови ery mezozoicznej.

Niech mi będzie wolno wyrazić słowa uznania Dyrekcji oraz Pracownikom Działu Paleobotaniki Muzeum Ziemi PAN za doskonałą organizację Sesji i podkreślić niezwykle miłą i serdeczną atmosferę podczas jej trwania. Dziękujemy za możliwość zaprezentowania wyników naszych badań i za serdeczną gościnę.

Ewa ZASTAWIAK

LITERATURA

- ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., SŁODKOWSKA B. 2007. Irena Grabowska – w 80. rocznicę urodzin nestorki polskiej palinologii (Irena Grabowska – 80th anniversary of Polish palynology senior's birth). *Wiad. Bot.* **51**(1/2): 53–59.

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM “PALAEOBOTANY – CONTRIBUTIONS TO THE EVOLUTION OF PLANT AND VEGETATION” (PRAGA, CZECHY, 28–29 CZERWCA 2007)

International Symposium “Palaeobotany
– contributions to the evolution of plant
and vegetation”
(Prague, Czech Republic, 28–29 June 2007)

Głównym i znakomitym pretekstem zorganizowania Sympozjum w Pradze był jubileusz 70. urodzin czeskiego paleobotanika, profesora Zlatko Kvačka (Fot. 1), wybitnego uczonego,

Fot. 1. Prof. Zlatko Kvaček podczas warsztatów „European-Chinese Palaeobotanical Workshop”, Kraków, 29–30 V 2000; wizyta na Wawelu (fot. E. Zastawniak).

Phot. 1. Prof. Zlatko Kvaček during „European-Chinese Palaeobotanical Workshop”, Kraków, 29–30 V 2000; on the Wawel Hill (phot. E. Zastawniak).

niezwykle zasłużonego dla rozwoju paleobotaniki neogenu na obszarze całej Holarktydy. Prof. Z. Kvaček urodził się w Pradze, 28 lipca 1937 r., tam też studiował na Uniwersytecie im. Karola. Jeszcze podczas studiów został asystentem w Instytucie Paleontologii Uniwersytetu, pracując pod kierunkiem eminentnego czeskiego uczonego-paleobotanika, prof. Františka Němejca (1901–1976). Od początku swojej działalności naukowej specjalizował się w badaniach flor liściowych kredy, paleogenu i neogenu Europy środkowej, ze szczególnym uwzględnieniem me-

tody analizy kutikularnej szczątków liści, z czasem stając się ekspertem i niekwestionowanym autorytetem w tej dziedzinie badań. W latach późniejszych pracował w Instytucie Geologii Czeskiej Akademii Nauk, a w 1976 roku powrócił do pracy w Uniwersytecie im. Karola, gdzie łączył pracę pedagogiczną z intensywną pracą badawczą. W 1998 roku Zlatko Kvaček otrzymał tytuł profesora. Szczegółowy życiorys prof. Zlatko Kvačka, autorstwa jego długoletniego przyjaciela i współpracownika, prof. Haralda Walthera, zamieszczono w specjalnym tomie czasopisma *Acta Palaeobotanica* (Vol. 47, no. 1, 2007). Jego pomysłodawcą była prof. Lilla Hably (Budapeszt), która, wspólnie z dr Johanną Kovar-Eder (Stuttgart) i dr Veroniką Wähnert (Stuttgart), współredagowały cały tom, wydany z okazji jubileuszu Profesora przez Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (Fot. 2). Uzupełnienie życiorysu

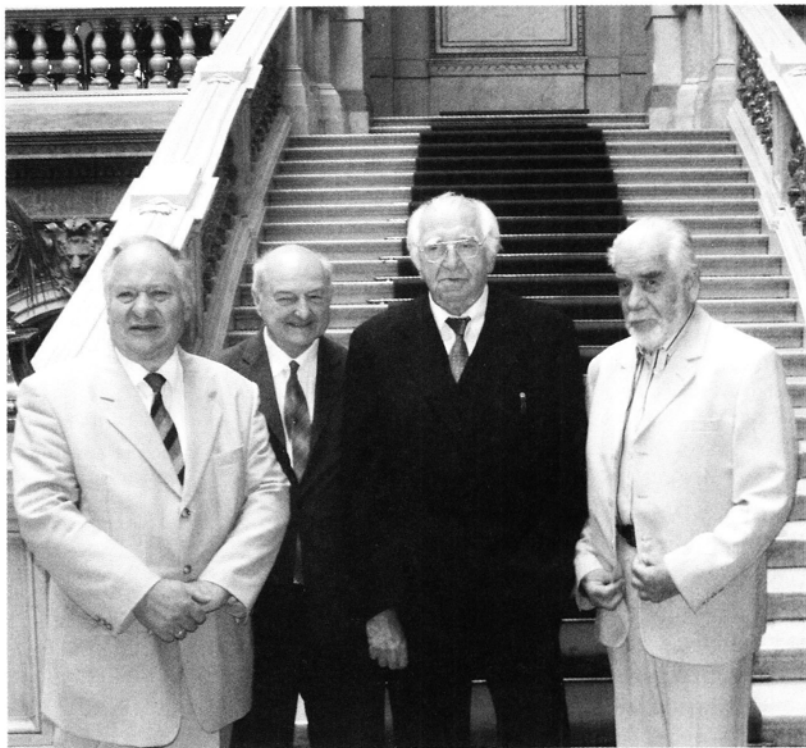
Fot. 2. Profesor Zlatko Kvaček z dedykowanym tomem *Acta Palaeobotanica* (fot. A. Herman).

Phot. 2. Professor Zlatko Kvaček with the dedicated special volume of *Acta Palaeobotanica* (phot. A. Herman).

Jubilata stanowi pełna bibliografia jego prac, licząca ponad 220 publikacji, z których znakomita większość (178) to prace wspólne, we współautorstwie z niemal wszystkimi paleobotanikami badającymi flory makroskopowe paleogenu i neogenu Europy i Ameryki Północnej. Liczne wspólne prace dowodzą rzadkiej umiejętności inicjowania i prowadzenia wspólnych badań. W gronie bliskich współpracowników i współautorów prac opublikowanych przez Jubilata znajdują się nie tylko jego czeszy koledzy, spośród których należy w tym miejscu przypomnieć takich wybitnych paleobotaników, jak dr František Holý (1935–1984), dr Čestmír Bůžek (1933–1992) i dr Ervin Knobloch (1934–2004), ale także wielu badaczy z Europy i Ameryki Północnej. Prof. Kvaček, obdarzony znakomitą pamięcią, wnikliwą ciekawością, intuicją badaw-

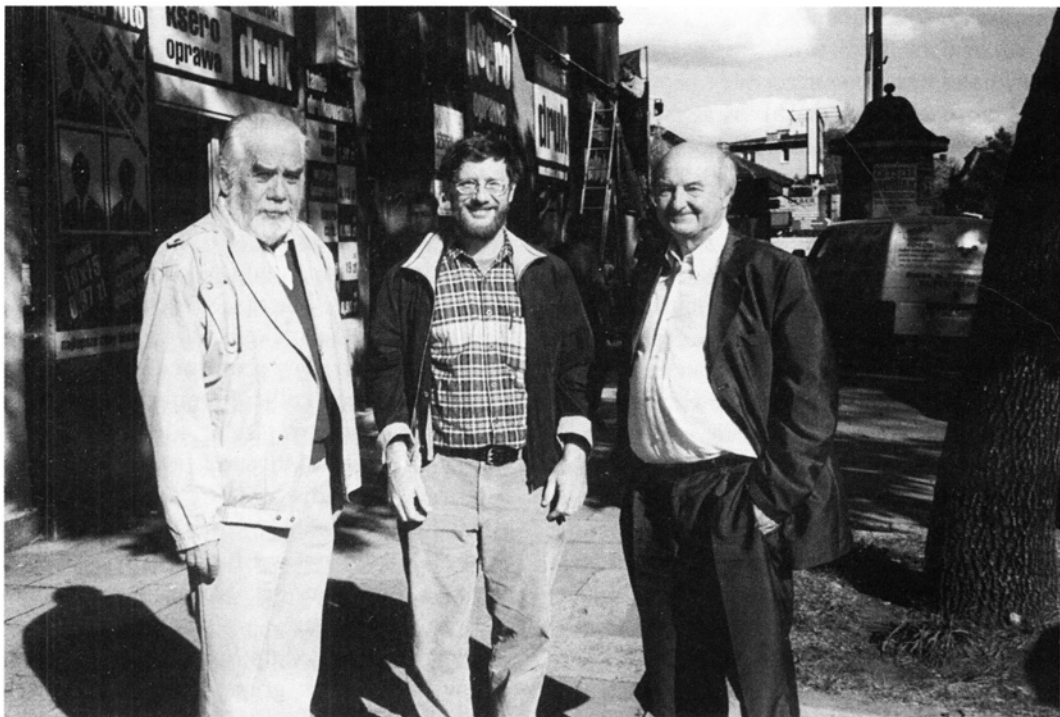
czą, a nade wszystko bardzo rzetelną wiedzą, studiując kolekcje szczątków kopalnych w różnych instytucjach naukowych odwiedzaną przez siebie krajów, dokonywał w nich odkryć, które z jego inspiracji były przedmiotem późniejszych badań szczegółowych, a następnie wspólnych publikacji z miejscowymi badaczami. W ten sposób Prof. Kvaček stał się animatorem rozwoju badań paleobotanicznych kredy i trzeciorzędu całej Holarktydy w ostatnich 40 latach. Niestrudzona wieloletnia współpraca prof. Kvačka z ogromną większością czynnych paleobotaników kilku generacji przyczyniła się do znaczącego postępu w znajomości świata roślin minionych epok.

Wielka rola, jaką już dziś odegrał prof. Kvaček, znalazła swój pełny wyraz podczas Międzynarodowego Sympozjum Naukowego,

Fot. 3. „Czterej Muszkieterowie europejskiej paleobotaniki”. Od lewej: prof. Dieter H. Mai, prof. Zlatko Kvaček, prof. Harald Walther i prof. Leon Stuchlik; zdjęcie w Muzeum Narodowym w Pradze, 28 V 2007 r.

Phot. 3. “Four Musketeers of European palaeobotany”. From the left: Professors Dieter H. Mai, Zlatko Kvaček, Harald Walther and Leon Stuchlik; photo in the National Museum in Prague, 28.05.2007.

Fot. 4. Prof. Zlatko Kvaček w towarzystwie prof. Stevena R. Manchastera (USA) i prof. L. Stuchlika w Krakowie, 26 IX 2003 r. (fot. E. Zastawniak).

Phot. 4. Professor Zlatko Kvaček in the company of Professors R. Manchester (USA) and L. Stuchlik in Kraków, 26.09.2003. (phot. E. Zastawniak).

które odbyło się na jego cześć w Muzeum Narodowym w Pradze, w dniach 28 i 29 czerwca 2007 roku. Sesję tę zorganizowali: dr Jiří Kvaček, paleobotanik, (syn Prof. Kvačka) oraz dr Jiřina Dašková, uczennica Profesora. Przybyli na nią goście z wielu krajów Europy i z Ameryki Północnej, a przede wszystkim obecni byli najbliżsi jego koledzy i przyjaciele, współautorzy wielu publikacji – profesorowie Harald Walther z Drezna, Dieter H. Mai z Berlina i Leon Stuchlik z Krakowa. Uwiecznieni na wspólnej fotografii wraz z Jubilatem (Fot. 3) zasługują na miano „muszkieterów europejskiej paleobotaniki”!

Symposium odbyło się we wspaniałych wnętrzach Muzeum Narodowego. Otwarcia dokonał prof. H. Walther i prof. L. Stuchlik. Prof. Walther przedstawił życiorys Jubilata, a prof. Stuchlik wręczył Jubilatowi specjalny tom *Acta Palaeobotanica* z publikacjami pióra 39 autorów

z Europy, Ameryki Północnej i Azji, w większości poświęconych szczątkom roślin z kredy i trzeciorzędu. Kolejnymi mówcami podczas Symposium byli: Mike Boulter (Anglia), Johanna Kovar-Eder (Niemcy), David L. Dilcher (USA), Else Marie Friis (Szwecja), Lilla Hably (Węgry), Ewa Zastawniak (Polska), Steven R. Manchester (USA), Volker Mosbrugger (Niemcy), Margaret E. Collinson (Anglia), Grzegorz Worobiec (Polska), Lutz Kunzmann (Niemcy), Jakub Sakala (Republika Czeska), Edoardo Martinetto (Włochy), Radek Mikuláš (Czechy), Karel Mach (Czechy), Henriette Jechorek (Niemcy), Alexei Herman (Rosja) i Jiří Kvaček (Czechy). Oprócz 19 referatów zaprezentowano także 3 postery autorstwa czeskich paleontologów. Jeden z nich dotyczył nazwania na cześć Jubilata nowego gatunku owada z oligocenu Moraw *Oligaeschna kvaceki*. Tematyka poszczególnych prezentacji

zawarta jest w opublikowanym zeszycie ze streszczeniami, który razem z programem otrzymali wszyscy uczestnicy Sympozjum. Większość z prezentowanych referatów miała swoje odniesienie do działalności i dokonań Jubilata, a wystąpienie prof. Lilli Hably z Budapesztu było w całości omówieniem znaczącej roli, jaką prof. Kvaček odegrał w rozwoju węgierskiej paleobotaniki trzeciorzędu. Sympozjum zamknęła dr Blanca Paceltova, wybitny palinolog czeski, z racji zasług i swojego wieku (ur. 18 X 1928) nestorka czeskiej paleobotaniki. Wieczorem w „Restauracji Muszkieterów” znajdującej się w sąsiedztwie Muzeum, odbyła się uroczysta kolacja z licznymi toastami wznoszonymi na cześć szacownego Jubilata.

Wszystkie przygotowania do Sympozjum, jak i prace nad jubileuszowym tomem *Acta Palaeobotanica*, prowadzone były w ścisłej konspiracji przed Jubilatem, który do ostatniej chwili nie wiedział, co go czeka! Zarówno autorzy prac, jak i recenzenci, dochowali tajemnicy. Przygotowanie specjalnego wydawnictwa właśnie w Krakowie miało swoje uzasadnienie, gdyż to prof. L. Stuchlik, od lat zaprzyjaźniony z Jubilatem jest naczelnym redaktorem *Acta Palaeobotanica*. Bliskie kontakty naukowe Jubilata z pracownikami Instytutu Botaniki PAN w Krakowie rozpoczęły się w latach 70. XX wieku i trwają po dziś dzień, a ich wyrazem są liczne wspólne publikacje (z M. Łańcucką-Środoniową, L. Stuchlikiem, J. J. Wójcickim, E. Zastawniak i G. Worobcem). Kontakty te nie ograniczają się jedynie do wzajemnych odwiedzin (Fot. 4), ale polegają także na częstej wymianie korespondencji; do Pragi bywają kierowane pytania, na które przychodzi zawsze i szybko rzetelna, konkretna odpowiedź, informacja czy rada – w tym także prof. Kvaček jest niezastąpiony i za to jesteśmy Mu ogromnie wdzięczni. W imieniu polskich paleobotaników i swoim własnym, życzę Profesorowi zdrowia, długich lat życia i naukowej działalności, życzę też dalszego uzupełniania jakże imponująco obfitej listy wspnianych dokonań w paleobotanice.

Ewa ZASTAWNIAK

POLLEN MONITORING PROGRAMME 6TH INTERNATIONAL MEETING, (JŪRMALA, ŁOTWA, 3–9 CZERWCA 2007)

(Jūrmala, Latvia, 3–9 June 2007)

Głównym organizatorem seminarium Pollen Monitoring Programme (PMP) była doc. Laimdota Kalnina z Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze. Obok niej w skład komitetu wchodził: prof. Olģerds Nikodemus, Solvita Rūsina i Inese Silamikele. W skład Rady Naukowej wchodziły: profesor Sheila Hicks (Przewodnicząca Pollen Monitoring Programme, Uniwersytet w Oulu, Finlandia), doc. Mariana Filipova (Muzeum Historii Naturalnej w Warnie, Bułgaria), dr Irena Agnieszka Pidek (UMCS Lublin, Polska) oraz dr Thomas Giesecke (Uniwersytet w Liverpool, Wielka Brytania) i Pim van der Knaap (Uniwersytet w Bern, Szwajcaria).

Program PMP (<http://pmp oulu.fi>) jest realizowany poprzez grupę roboczą w ramach Komisji Paleoekologii i Ewolucji Człowieka (PAHE) utworzonej przy International Union for Quaternary Research (INQUA). Celem Pollen Monitoring Programme jest prowadzenie monitoringu opadu pyłku roślin wzdłuż transektów wiodących przez różnorodne zbiorowiska roślinne. Standardowe całoroczne pułapki pyłkowe, wykonane według modelu Taubera, rozmieszcza się w obszarach zalesionych i bezleśnych. Szczególne znaczenie mają obserwacje rocznej zmienności opadu pyłku różnych gatunków drzew prowadzone na granicach ich współczesnych zasięgów.

Zebrane wyniki, opracowane komputerowo, gromadzone są w bazie danych PMP w Uniwersytecie w Oulu (Finlandia). Dane pyłkowe dostarczają cennych informacji używanych zarówno w rekonstrukcjach paleoekologicznych czwartorzędu, regionalnych korelacjach czwartorzędowych zbiorowisk roślinnych oraz w innych interpretacjach paleobotanicznych lub fenologiczno-klimatycznych. Baza danych PMP, gromadząca wyniki nieprzerwanie od 1996 roku, może stanowić obiektywną podstawę do przeprowadzenia różnorodnych analiz i symulacji

komputerowych dotyczących m.in. obszarów źródłowych pyłku roślinnego.

W szóstym seminarium PMP wzięło udział 59 osób z 17 krajów. Najliczniejszą grupę stanowili Łotysze (19 osób) z ośrodków naukowych Rygi (Uniwersytet Łotewski, Łotewska Akademia Nauk, Muzeum Historii Naturalnej Łotwy) oraz pracownicy łotewskich rezerwatów (Fot. 1). Zagraniczni uczestnicy pochodzili głównie z krajów skandynawskich, będących kolebką analizy pyłkowej oraz z krajów sąsiadujących z Łotwą. Reprezentowane były następujące kraje: Finlandia, Norwegia, Dania, Niemcy, Czechy, Wielka Brytania, Szwajcaria, Grecja, Bułgaria, Rosja, Turcja, Gruzja, Polska, Estonia, Litwa oraz daleka Argentyna. Polskę reprezentowało sześć uczestniczek – po dwie z Lublina, Torunia i Gdańska. Warto podkreślić, że grupa polska jest jedną z najliczniejszych, a polski wkład w działalność PMP datuje się od początku powstania projektu. Prof. Małgorzata

Latałowa z Uniwersytetu Gdańskiego jest m.in. współautorką założeń do projektu. Aktualnie polska grupa PMP jest wspierana finansowo ze środków na naukę w latach 2007–2010 w ramach projektu badawczego N304 092 32/3590.

Seminarium miało formę kilku sesji referatowych i jednej sesji posterowej, które odbywały się w Jūrmala nad Zatoką Ryską oraz bardzo interesujących sesji terenowych na obszarach, na których prowadzony jest monitoring pyłkowy (m.in. chronione obszary: Gauja National Park, Suda Mire, Kemeri National Park, Lake Engure Nature Park, Slitere National Park).

Po otwarciu obrad, z krótkim przemówieniem podsumowującym 10 lat działalności PMP, wystąpiła przewodnicząca Pollen Monitoring Programme – prof. Sheila Hicks z Uniwersytetu w Oulu (Finlandia). Następnie 50-mintowy wykład wygłosiła zaproszona przez organizatorów dr Anneli Poska z Instytutu Geologii Uniwersytetu w Tartu (Estonia). Jest ona m.in.

Fot. 1. Uczestnicy 6th Pollen Monitoring Programme Meeting w Jūrmala k/ Rygi (fot. L. Kalnina).

Phot. 1. Participants of the 6th Pollen Monitoring Programme Meeting in Jūrmala near Riga (phot. L. Kalnina).

uczestnikiem projektu Pollen Landscape Calibration (POLLANDCAL) kierowanego przez prof. Marie Jose Gaillard z Francji. Tematyka wykładu dr A. Poska była związana z oceną skali przestrzennej depozycji pyłku w pół-rolniczym krajobrazie obszaru Roztocza (południowo-wschodnia Polska). Badania te prowadzone były w ramach kooperacji prelegentki i dr Ireny A. Pidek z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS w latach 2006 i 2007. Dr Anneli Poska podkreśliła, że w ciągu ostatnich lat dokonał się znaczny postęp w precyzyjnym odtwarzaniu krajobrazów na podstawie danych pyłkowych, a współpraca obydwu projektów PMP i POLLANDCAL owocuje doskonaleniem narzędzi interpretacyjnych używanych w nowoczesnej analizie pyłkowej (m.in. wprowadza się i rozwija przyjazne dla użytkownika programy komputerowe do modelowania zależności pyłek-roślinność i odtwarzania krajobrazu).

Pozostałe wykłady podzielone były na 6 tematycznych sesji, w trakcie których prezentowano wyniki w postaci 20-minutowych referatów. Łącznie wygłoszono 22 referaty.

Były wśród nich prezentacje podsumowujące kilkuletni lub kilkunastoletni okres obserwacji monitoringowych, m.in. prof. Sheila Hicks zaprezentowała najdłuższą sekwencję danych i zatytułowała swój wykład „25 years of monitoring pollen deposition. What have we learnt?”. Podkreśliła ona, że długie serie danych mogą stanowić podstawę do: a) wytyczenia granic zasięgów drzew na podstawie kopalnych spektrów pyłkowych bardziej precyzyjnie niż w klasycznej metodzie procentowej, b) oszacowania stopnia otwartości krajobrazu i zmian roślinności w czasie, c) oceny modeli rozprzestrzeniania i opadu pyłku.

Prof. Eliso Kvavadze z Instytutu Paleobiologii w Tbilisi (Gruzja) skoncentrowała się na wynikach 10 letnich badań metodą PMP w Gruzji. Trzy kolejne referaty dotyczyły podobnie długich serii danych z Czech i Łotwy. Dr Antti Huusko (Uniwersytet w Oulu, Finlandia) zaprezentował rezultaty obliczeń PARs (pollen accumulation rates) na tle kilku wybranych parametrów meteorologicznych, takich jak m.in.: średnie miesięczne temperatury powietrza, wysokość

opadów. Wyniki piętnastoletnich badań w Alpach Szwajcarskich były zreferowane przez dr Pima van der Knaap i dr Jacqueline van Leeuwen. Badacze skoncentrowali się na monitorowaniu akumulacji pyłku w 23 pułapkach w czterech obszarach usytuowanych na granicach zasięgu drzew w Alpach Szwajcarskich. Naukowcy przedstawili graficzne porównanie PARs aż 17 taksonów pyłkowych z różnymi parametrami klimatu.

Wśród referatów sesji zatytułowanej „Zależność pyłek-roślinność” na uwagę zasługują dwa wygłoszone przez przedstawicielki polskiej grupy PMP („Modern pollen spectra from Tuchola Forest” – A. M. Noryskiewicz i „*Abies* pollen depositions in different vegetation units of the Roztocze region – SE Poland” – I. A. Pidek).

W sesji dotyczącej powierzchniowych próbek: z pułapek, mchów i gleby, Szwajcarka Jacqueline van Leeuwen przedstawiła referat dotyczący nowatorskiej problematyki oznaczania zarodników grzybów występujących w odchodach bydła. Mikrofosylia te mogą być interpretowane jako wskaźniki gospodarki pasterskiej w kopalnych spektrach pyłkowych. Anne Bjune z Bjerkness Centre for Climate Research, (University of Bergen w Norwegii) przedstawiła wyniki uzyskane przez siebie i współpracowników. W referacie „Pollen traps below, at, and above the present day tree-line at Upsete, western Norway” podkreśliła, że w związku z dalekim transportem pyłku na obszarach powyżej górnej granicy lasu pojedyncze dane często nie dostarczają szczegółowych informacji o obecności lub braku drzew. Norwescy badacze zdecydowali się więc na badanie różnic w produkcji i depozycji pyłku oraz makroszczątków roślinnych wzdłuż transektu wysokościowego, przecinającego współczesną linię zasięgu drzew.

Referat trzech autorek: Olgi Lisitsyny z Rosji, Sheili Hicks i Satu Räsänen z Finlandii dotyczył problemu, jak różne źródła danych o współczesnym opadzie pyłkowym odzwierciedlają aktualny skład gatunkowy roślinności. Autorki porównały spektra z próbek mchów, pułapek pyłkowych i współczesnych osadów jeziornych

oraz zaakcentowały różnice w wychwytywaniu poszczególnych typów pyłku przez każde z wymienionych mediów pułapkowych.

Kolejna sesja była poświęcona zastosowaniu wyników monitorowania pyłku w praktyce i korelacjom z monitoringiem aerobiologicznym prowadzonym aparatami wolumetrycznymi. Autorzy badań przedstawionych podczas tej sesji omawiali m.in. używanie współczesnych spektrów z południowej Syberii do interpretacji krajobrazów Europy Centralnej i roślinności panującej w pełni ostatniego zlodowacenia i u schyłku glacjału. Referat dr Agnieszki Noryśkiewicz z Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu dotyczył badań nad historią obecności *Betula nana* na jej reliktowym stanowisku Linje na Pojezierzu Chełmińskim.

W obradach tej sesji uczestniczyła liczna grupa aeropalinologów analizujących dane z aparatów wolumetrycznych Burkarda. Podkreślali oni, że zgodność wyników uzyskanych metodą PMP i metodą wolumetryczną jest bardzo duża, a dalsza współpraca z monitoringiem aerobiologicznym bardzo obiecująca. Z dużym zainteresowaniem spotkało się wystąpienie gdańskich przedstawicielek polskiej grupy PMP (dr Joanny Świętej-Musznickiej i mgr Marceliny Zimny), które zreferowały wyniki badań na Pojezierzu Kaszubskim w zestawieniu z danymi aerobiologicznymi z Gdańska.

Jedyna w czasie spotkania PMP sesja posterowa odbyła się pierwszego dnia obrad. Badania przedstawione na każdym z 22 posterów były omawiane przez autorów w postaci 5-minutowych wypowiedzi i odzwierciedlały szeroką tematykę badań związanych z PMP.

Podczas walnego zebrania członków PMP wybrano nowe władze. W związku z przejściem na emeryturę, prof. Sheila Hicks złożyła rezygnację z funkcji przewodniczącej. W uznaniu jej zasług, społeczność PMP jednomyślnie poparła propozycję nadania jej tytułu Honorowego Prezydenta PMP. Nową przewodniczącą PMP została dr Irena A. Pidek (Instytut Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie), która dotychczas pełniła funkcję wice-przewodniczącej. Do składu Rady Doradczej PMP powołano ponadto ko-

ordynatorów grup roboczych w osobach dr Pima van der Knaap (Uniwersytet w Bern, Szwajcaria) i dr Heather Pardoe (Department of Biodiversity National Museum Wales w Cardiff, Wlk. Brytania) oraz sekretarza – doc. Marianę Filipową-Marinovą (Museum of Nature History in Varna, Bułgaria). Dr Thomas Giesecke z Uniwersytetu w Liverpool został koordynatorem bazy danych PMP, która wchodzi w skład Europejskiej Palinologicznej Bazy Danych we Francji, natomiast dr Anneli Poska (Uniwersytet w Tartu, Estonia) i dr Anne Bjune (Uniwersytet w Bergen, Norwegia) zostały pełnomocnikami do spraw kontaktów PMP z innymi pokrewnymi projektami m.in. POLLANDCAL.

Podczas tego samego spotkania wybrano miejsce przyszłego seminarium PMP w 2009 roku. Wybór padł na Grecję, a organizatorami przyszłego spotkania będą pracownicy School of Forestry and Natural Environment at Aristotele University of Thessaloniki. Obecny na zebraniu dr Sampson Panajiotidis zaprosił wszystkich uczestników łotewskiego seminarium na spotkanie w Grecji.

Po południu, drugiego dnia spotkania uczestnicy mieli okazję zwiedzenia Rygi – stolicy Łotwy, po której oprowadziła główna organizatorka seminarium Laimdota Kalnina. Zaimponowała wszystkim uczestnikom obszerną wiedzą na temat historii i zabytków miasta.

Podczas seminarium zorganizowano dwie jednodniowe sesje terenowe oraz wycieczkę pokonferencyjną. Pierwsza z nich obejmowała zwiedzanie Parku Narodowego Gauja wraz z największym w Parku torfowiskiem Suda Mire, na którym prowadzony jest monitoring pyłkowy. Podczas tej sesji terenowej uczestnicy seminarium oglądali również stację zintegrowanego monitoringu środowiska Taurene. Drugiego dnia sesji terenowych odbyła się wycieczka do Parku Narodowego Kemer. Podczas niej oglądano jedno z największych torfowisk wysokich Łotwy – Lielais Kemeru Mire z unikatową roślinnością i rozmieszczonymi na jego terenie pułapkami pyłkowymi. Zorganizowano również wycieczkę pokonferencyjną, której trasa przebiegała wzdłuż zachodniego wybrzeża Zatoki

Fot. 2. Wieża widokowa w Lielais Kemerī Mire, jednym z największych torfowisk wysokich Łotwy, na którym prowadzony jest monitoring pyłkowy (fot. L. Kalnina).

Phot. 2. Watchtower in Lielais Kemerī Mire — one of the biggest peat bogs in Latvia in which pollen monitoring has been in progress (phot. L. Kalnina).

Ryskiej i obejmowała m.in. zwiedzanie jeziora Engure uformowanego około 4000 lat temu oraz Parku Narodowego Slītere z miejscami monitorowania pyłku, a także pomnik przyrody "Zīle kalni". Sesje terenowe były prowadzone przez doświadczonych przewodników, naukowców, głównie botaników i geobotaników. Obok różnorodnych materiałów dydaktycznych (mapy, zestawienia, tabele, foldery reklamowe parków narodowych) przygotowali oni wydany drukiem przewodnik do sesji terenowych (*The 6th PMP Conference. Field Excursion Guidebook. University of Latvia. Rīga, 2007, 70 pp.*). Sesje odbywały się przy wyjątkowo sprzyjającej, znakomitej pogodzie.

Atmosfera naukowa i wyjątkowa życzliwość organizatorów i uczestników spotkania w sali obrad i podczas sesji terenowych spowodowała, że spotkanie w Jūrmala stało się ważnym wydarzeniem nie tylko naukowym, ale i towarzyskim. Streszczenia wykładów, referatów i posterów zostały opublikowane w postaci tomu abstrak-

tów (*Pollen Monitoring Programme, Volume of Abstracts 6th International Meeting, University of Latvia, Rīga, 2007, 83 pp.*).

Ewa SZCZUKA, Irena Agnieszka PIDEK

**KONFERENCJA „DZIKIE ROŚLINY
JADALNE – ZAPOMNIANY POTENCJAŁ
PRZYRODY” W ARBORETUM
W BOLESTRASZYCACH
(13–14 WRZEŚNIA 2007)**

**Conference “Wild edible plants – a forgotten
natural resource” in Arboretum Bolestraszyce
(13–14 September 2007)**

W dniach 13–14 września Arboretum w Bolestraszycach zorganizowało konferencję pt. „Dzikie rośliny jadalne – zapomniany potencjał przyrody.”

Temat dzikich roślin jadalnych był przez wiele lat trochę niedoceniany w naszym kraju,

a naukowcy zajmujący się tym zagadnieniem w różnych jego aspektach, nigdy nie mieli możliwości spotkania i wymiany doświadczeń. Kiedyś zgłębiano wiedzę na temat dzikich roślin jadalnych dla zapobieżenia klęskom głodu, dziś wzrost zainteresowania tym tematem jest z jednej strony podyktowany chęcią wzbogacenia kuchni o produkty bogate w mikroelementy, witaminy, czy antyoksydanty, a nieskażone chemikaliami – z drugiej, jest wynikiem poszukiwań bardziej zrównoważonych sposobów zdobywania pożywienia, niż poprzez uprawę roślin w monokulturach, dominujących w nowoczesnym rolnictwie.

W konferencji uczestniczyło około 70 osób, głównie botaników, pracowników ogrodów botanicznych, etnografów i dietetyków. Konferencję otworzył jej główny organizator dr Narcyz Piórecki, dyrektor Arboretum. Przybliżył on sylwetkę niedawno zmarłego prof. Józefa Kiszki, znanego lichenologa, świetnego znawcy flory, a także, jak opowiadał dr Piórecki, konesera grzybów jadalnych, nawet takich gatunków, których jadalności prawie nikt nie podejrzewał. Prof. Kiszka ściśle współpracował z Arboretum i miał być jednym ze współorganizatorów tej konferencji. Uczestnicy uczcili jego pamięć minutą ciszy.

Następnie odbyła się sesja referatowa prowadzona przez prof. Zbigniewa Mirka (Instytut Botaniki PAN). W pierwszym wystąpieniu, założyciel Arboretum i jego pierwszy dyrektor, prof. Jerzy Piórecki mówił o kotewce, jako zapomnianej roślinie jadalnej, sposobach ochrony jej populacji, ale i walorach smakowych tego gatunku. Współpomysłodawca konferencji, dr Łukasz Łuczaj (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi), autor książki „Dzikie rośliny jadalne Polski”, przedstawił listę 112 dzikich roślin jadalnych użytkowanych w kraju na tle całkowitego potencjału około tysiąca roślin jadalnych we florze Polski. Prof. Zygmunt Kłodnicki i dr Anna Dróżdż (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Pracownia Polskiego Atlasu Etnograficznego) przygotowali referat pt. „Dzikie rośliny jadalne w pracach Polskiego

Atlasu Etnograficznego”, w którym przedstawili kwestionariusze badawcze używane w trakcie prac nad Polskim Atlasem Etnograficznym, poczynając od najwcześniejszych kwestionariuszy z lat 40-tych i 60-tych XX w., zaprojektowanych przez pierwszego kierownika Atlasu, prof. Józefa Gajka. Zaprezentowano także mapy użytkowania niektórych dzikich roślin jadalnych, w tym archiwalne, wciąż niepublikowane mapy z rękopisu VII tomu Atlasu, na temat zbieractwa dzikich owoców, opracowane przez drugiego kierownika Atlasu, prof. Janusza Bohdanowicza. Warto tu wspomnieć, że dane do Atlasu zbierano ze stałej sieci aż trzystu kilkudziesięciu wsi rozmieszczonych równomiernie w całej Polsce. Dr Wioletta Wenerska z Warszawy, autorka pracy doktorskiej pt. „Literackie herbarium romantyczne w wybranych utworach epoki 1822–1863” (pod kierunkiem prof. Aliny Aleksandrowicz) i książki pt. „Zioła-dziwy. Z literackiego zielnika romantycznego” mówiła o dzikich roślinach jadalnych w polskiej literaturze pięknej XIX wieku. Dowiedzieliśmy się od niej m.in., że w utworach Seweryna Goszczyńskiego dziwożony żywiły się słodkimi kłęczami paprotki zwyczajnej. Autorka ubarwiła swoje wystąpienie cytataми z wielu autorów, którzy choć często wymieniali leśne owoce, zioła lecznicze i apotropeiczne, rzadziej umieszczali w swoich dziełach takie niepozorne rośliny jak komosa. Dr Ewa Pirożnikow (Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Biologii) zaprezentowała referat pt. „Postulowany przez księdza Kluka program zdrowotnego użytkowania pokarmowego dziko rosnących roślin jako lekarstwo na nędzę jednych oraz na nadmiar zbytków innych”. W swoim pięknie ilustrowanym referacie przedstawiła dokładną analizę promowanych przez Kluka roślin. Mgr Piotr Klepacki (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego) przedstawił wyniki swoich badań na temat zbieractwa dzikich roślin w Puszczy Knyszyńskiej, a mgr Maria Marciniak (Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku) mówiła o dzikich roślinach jadalnych w pożywieniu ludności Podkarpacia. Swoje referaty wygłosili także goście z Ogrodu Dendrologicznego Ukraińskiej Akademii Nauk (Sofiyivka): dr

Anna Kuzemko mówiła o roślinach jadalnych występujących w zbiorowiskach łąkowych Ukrainy, a prof. Ivan S. Kosenko wygłosił referat o leszczynie tureckiej, jako wartościowej roślinie jadalnej i leczniczej. Bogato reprezentowana była sesja posterowa, w której moim zdaniem najciekawszy poster przygotowała mgr Iwona Kołodziejska-Degórska (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego), prezentując wyniki swoich badań etnobotanicznych w polskiej wsi Poliana Micului w Rumunii, gdzie wciąż bardzo żywa jest tradycja picia herbat ziołowych z lokalnych surowców, a gołąbki zawija się w liście podbiału.

Następnie wieczorem zorganizowano poczęstunek z dzikich roślin jadalnych. Mgr Wojciech Szymański (absolwent Uniwersytetu w Białymstoku, aktualnie doktorant Instytutu Botaniki UJ), autor pracy magisterskiej pt. „Wydajność zbioru dzikich roślin jadalnych Polski”, przygotował m.in. gotowane bulwki strzałki wodnej, groszku bulwiastego i świerżabka bulwiastego, smażone korzenie wiesiołków, gotowane ziarniaki stokłosy żytniej, a także podpłomyki z odpowiednio przygotowanych różnych gatunków roślin, np. kłączy orlicy, owoców chwastnicy jednostronnej i bulwek rozchodnika wielkiego, dr Łukasz Łuczaj – japońską *kinpira gobo*, czyli smażone korzenie łopianu z sosem sojowym, smażone kłącza czyścica błotnego i staropolski barszcz z barszczu zwyczajnego, a gospodarz, dr Narcyz Piórecki i pracownicy Arboretum w Bolestraszczykach zaprezentowali owoce kotewki (z hodowli) zawijane w plastry boczku, owoce derenia jadalnego kiszzone à la oliwki oraz dżemy z różnych rodzimych gatunków roślin m.in. z kaliny. Dr Henryk Piesiewicz z Polskiego Przeglądu Piekarskiego i Cukierniczego przywiózł chleb z dodatkiem nasion wiesiołka.

Przed południem 14 września uczestnicy konferencji zwiedzili Arboretum, uczestnicząc również w prezentacji elektronicznego systemu bazy danych kolekcji roślin w Arboretum i prezentacji Ogrodu Uniwersalnego, czyli ogrodu dydaktycznego dostosowanego do zwiedzania przez niepełnosprawnych, zarówno osoby na wózkach inwalidzkich, jak i osoby niewido-

me. Konferencję zakończyła wizyta w parku w Krasieczynie. Chyba wszystkich uczestników konferencji urzekło połączenie pięknej scenarii Arboretum, wielości tematów i sposobów patrzenia na dzikie rośliny jadalne, oraz wspianego i niezwykle różnorodnego poczęstunku przygotowanego przez organizatorów. Nie wiadomo, czy kiedykolwiek w historii kraju przyrządzono na raz, w ciągu jednego dnia tak wiele potraw z dzikich roślin. Wielu uczestników tej konferencji wyrażało także nadzieję, że będzie to cykliczne wydarzenie organizowane przez Arboretum, na które uda się zaprosić przedstawicieli wielu innych dyscyplin nauki i medycyny.

Bardzo dobrze się stało, że na konferencji mogli spotkać się przedstawiciele różnych dyscyplin. Dzięki temu wśród etnologów większa będzie znajomość flory oraz etnobotanicznego dorobku biologów na czele z Józefem Rostańskim, a wśród botaników spopularyzowany zostanie dorobek etnograficzny, zawarty w różnych pracach regionalnych oraz mało znane, a unikalne na skalę światową pod względem ilości detali dzieło „Polski Atlas Etnograficzny”. Z pewnością ta wymiana doświadczeń będzie miała oddźwięk w popularyzacji tego tematu, jako że dużą część uczestników stanowili pracownicy ogrodów botanicznych i arboretów, którzy na co dzień zajmują się edukacją przyrodniczą naszego społeczeństwa i tworzą kolekcje tematyczne, m.in. dzikich roślin jadalnych.

✱

Łukasz ŁUCZAJ

I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA „POROSTY KARPAT. STAN POZNANIA I PERSPEKTYWY BADAŃ” (KRAKÓW, 24–26 WRZEŚNIA 2007)

**1st International Conference “Lichens of the
Carpathians. Knowledge and perspectives”.
(Kraków, 24–26 September 2007)**

Karpaty, jeden z głównych systemów górskich w Europie, stanowiły zawsze interesujący obiekt badań przyrodniczych, w tym również lichenologicznych. Oprócz dużego

bogactwa gatunkowego porostów, są one także ostoją wielu rzadkich i interesujących z taksonomicznego i geograficznego punktu widzenia gatunków, nie tylko w skali poszczególnych państw, ale i Europy. Wiedza o porostach Karpat gromadzona od ponad dwustu lat zawarta jest w setkach publikacji. Najczęściej dotyczą one wybranych fragmentów tych gór z terytorium Polski, Słowacji, Ukrainy i Rumunii, a także Austrii, Czech i Węgier. Pierwszym etapem badań syntetycznych i podsumowujących dotychczasową wiedzę o lichenobiocie Karpat są opublikowane ostatnio listy porostów Karpat Zachodnich i Karpat Wschodnich będące efektem długoletniej współpracy pomiędzy lichenologami z regionu karpackiego. Potrzeba kontynuacji i poszerzenia współpracy naukowej w badaniach nad lepszym poznaniem lichenobioty tego unikatowego obszaru, a także konieczność ochrony bioróżnorodności całych Karpat, była inspiracją do zorganizowania międzynarodowego spotkania lichenologów zainteresowanych tą problematyką.

I Międzynarodowa Konferencja „Porosty Karpat. Stan poznania i perspektywy badań” odbyła się w dniach 24–26 września w Krakowie. Głównym organizatorem była Pracownia Lichenologii Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, a współorganizatorami Zakład Botaniki Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz Sekcja Lichenologiczna Polskiego Towarzystwa Botanicznego. W Konferencji udział wzięło 28 osób z Czech, Polski, Słowacji i Węgier.

Pierwszego dnia trwania Konferencji uczestnicy udali się z wizytą na groby dwóch wybitnych lichenologów krakowskich, badaczy porostów Karpat, prof. Janusza Nowaka (Cmentarz Rakowicki) oraz prof. Józefa Kiszki (Cmentarz w Grębałowie), gdzie złożyli wiązanki kwiatów oraz zapalili znicze.

Uroczystego otwarcia sympozjum, które miało miejsce w Instytucie Botaniki PAN 25 września, dokonała główna organizator, dr hab. Urszula Bielczyk, a następnie kilka słów powitania wygłosił dyrektor Instytutu, prof. Zbigniew Mirek. Po uczczeniu chwilą ciszy

niedawno zmarłego prof. J. Kiszki, rozpoczęto obrady. W pierwszej części sesji naukowej przedstawione zostały trzy referaty dotyczące stanu zbadania lichenobioty polskiej (dr hab. U. Bielczyk) oraz słowackiej (dr A. Lackovičová, prof. I. Pišút) części Karpat, jak i aktywności naukowej czeskich lichenologów w tym paśmie górskim (dr J. Liška). Po przerwie dr M. Kossowska zaprezentowała stan poznania i perspektywy kolejnych badań w polskich Sudechach, dr P. Czarnota przedstawił dane dotyczące 50. lat badań lichenologicznych w Gorcach, a dr G. Leśniański przybliżył biotę porostową Pogórza Śląskiego. Kolejne cztery referaty dotyczyły wybranych grup porostów w Karpatach, w tym rodzaju *Usnea* (dr H. Wójciak), słodkowodnych przedstawicieli rodzaju *Verrucaria* s.l. (dr B. Krzewicka), rodzaju *Ochrolechia* (dr M. Kukwa) oraz tzw. kalicioidalnych grzybów i porostów (dr Z. Kyselová). Po przerwie obiadowej uczestnicy wysłuchali kolejnych referatów. Referat dr V. Banásovej, dr A. Lackovičovej i dr A. Guttovej dotyczył aktualnego problemu reakcji elementów szaty roślinnej na zmniejszające się zanieczyszczenie w sąsiedztwie huty miedzi Krompachy (Wschodnia Słowacja), prof. L. Lipnicki przedstawił optymistyczne dane rekolonizacji niektórych porostów epifitycznych w Polsce Zachodniej, a dr R. Kościelniak przybliżył problem występowania w Bieszczadach płodnych form porostów rosnących z reguły w stanie sterylnym. Kolejne dwa referaty dotyczyły porostów Tatr. Pierwszy, o porostach nowych dla Polski, stwierdzonych w tym paśmie Karpat przedstawił mgr A. Flakus, a drugi, o różnicowaniu gatunkowym lichenobioty na

polanach w Tatrzańskim Parku Narodowym, zaprezentowała dr L. Śliwa.

Po sesji referatowej odbyła się krótka sesja plakatowa, w trakcie której zaprezentowano trzy postery. Przedstawiały one chronione i zagrożone porosty rezerwatu „Wąwóz Homole” (dr L. Betleja, dr R. Kościelniak), lichenobiotę Bielska-Białej (mgr D. Bielec, prof. E. Bylińska) oraz problem występowania *Physcia aipolioides* w wybranych regionach Europy (dr E. Lisická, dr A. Lackovičová, dr J. Liška, dr L. Lőkös, dr M. Lisický). Po zakończeniu i podsumowaniu sesji naukowej, uczestnicy zostali zaproszeni na uroczystą kolację do sali konferencyjnej Instytutu Botaniki PAN, nazwanej imieniem prof. Bogumiła Pawłowskiego, nieustrudzonego badacza flory i roślinności Karpat.

Streszczenia referatów i plakatów, a także omówienie trasy sesji terenowej, zostały zebrane i opublikowane przez Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie w pozycji pt. *Lichens of Carpathians. Knowledge and Prospects*, którą zredagowała dr L. Śliwa.

Ostatni dzień Konferencji przeznaczony był na sesję terenową, zatytułowaną „Karpaty jako ważne centrum bioróżnorodności w Europie”. Sesję tę prowadził dr R. Kozik. Najpierw, na torfowisku Baligówka w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej, uczestnicy zapoznali się z roślinnością torfowisk wysokich w Karpatach i problemami ich ochrony. Następnym punktem na trasie był rezerwat krajobrazowy „Przełom Białki pod Krempachami”, gdzie przedstawiono walory występujących tam obiektów przyrodniczych podlegających ochronie oraz bogatą kalcyfilną biotę porostową. Po drodze do kolejnego punktu wycieczki, uczestnicy zwiedzili zabytkowy drewniany kościół w Dębnie. Na górze Wdżar, gdzie był ostatni przystanek na trasie sesji terenowej, podziwiano m.in. prawdziwy „rarytas” polskiej flory naczyniowej *Woodsia ilvensis*, która w Polsce ma jedyne stanowisko właśnie tam.

Po powrocie do Krakowa nastąpiło zamknięcie Konferencji. Umożliwiła ona uczestnikom zaprezentowanie wyników własnych badań, wymianę doświadczeń, a dla wielu była okazją do osobistego poznania. Bardzo przyjacielska

i serdeczna atmosfera podczas Konferencji sprzyjała zacieśnieniu współpracy naukowej pomiędzy lichenologami „krajów karpackich”, która ma długą już historię i piękną tradycję. Szczególnym dowodem owocnej współpracy polsko-słowackiej było uhonorowanie dr hab. U. Bielczyk medalem im. J. Holuby’ego „Numerum Memorialem Holubianum”, nadanym 26 kwietnia 2007 roku w Bratysławie przez Kapitułę Orderu Słowackiego Towarzystwa Botanicznego. Uroczystego przekazania tego odznaczenia dokonali podczas Konferencji dr A. Lackovičová i prof. I. Pišút.

Martin KUKWA

Z ŻYCIA PTB POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO W LATACH 2004–2006

Polish Botanical Society in 2004–2006

I. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA PTB

ZEBRANIA PLENARNE TOWARZYSTWA

W omawianym okresie sprawozdawczym odbyło się 7 posiedzeń Zarządu Głównego (wiosenne i jesienne w każdym roku), w tym Walne Zgromadzenie Delegatów w Toruniu połączone z wyborami Zarządu PTB na lata 2004–2007.

Posiedzenia poświęcone były sprawom bieżącym Towarzystwa. Omawiano kwestie działalności biblioteki PTB oraz poszczególnych Oddziałów i Sekcji, dokonano wyboru Redakcji i Rad Redakcyjnych, powołano nową Sekcję Aerobiologiczną. Dyskutowano m.in. nad usprawnieniem funkcjonowania biblioteki, możliwościami podniesienia poczytności czasopism, zwiększeniem aktywności członków i otwartości Towarzystwa na społeczeństwo.